

Operation Barbarossa. Några veckor till skulle fälttåget ta, förutsade optimisterna i tyska generalstaben efter framgångarna sommaren 1941.

Antony Beevors skildring av Stalingrads belägring har blivit en uppmärksammas bestseller. Boken är ett stilistiskt storverk, skriver Klas Östman, men den analytiska skärpan har offrats till förmån för elegansen.

Genrepp för

När det tyska anfallet på Sovjetunionen. Operation Barbarossa, inleddes på sommaren 1941 var de tyska framgångarna under inledningskedet överväldigande. Enligt Antony Beevor (som här stöder sig på Dimitri Volkogonovs Stalinbiografi från 1991) diskuterade Stalin, NKVD-chefen Beria och utrikesministern Molotov till och med möjligheten att avträda Vitryssland, Baltikum och större delen av Ukraina till Hitler i utbyte mot fred. Kanske var det bara den bulgariske ambassadörens vägran att fungera som mellanhand som förhindrade att det andra världskriget avslutades på det sättet.

Framryckning genom Sydryssland

Nu kom tyskarna istället att köra fast utanför Moskva i decemberkylan. Fram mot sommaren 1942 inriktades tyskarnas krigsansträngningar istället på en stor framryckning genom Sydryssland. Operationens mål var att erövra oljefälten i Kaukasus och att skära av de sovjetiska transporterna på Volgafloden. Offensivens starkaste truppsstyrka var den 6:e armén under befäl av general Friedrich Paulus.

Mitt på Volgas västra strand, och med ett betydelsefullt läge också för att säkra försörjningen av de tyska arméerna i Kaukasus, låg den till största delen nybyggda

När Chopin gick i kloster på Mallorca

Till den första vägen av turister till Balearerna hörde en berömd författarinna och en ännu mer berömd kompositör. Lars Holger Holm berättar historien.

Vid middagstid den 8 november 1833 anlöpte fartyget El Mallorquin Palmas hamn. Med sig ombord förde det baronessan Dudevant, hennes två barn Maurice och Solange, en kvinnlig domestik samt en lungsjukt polskfödd pianist vid namn Frédéric Chopin. Baronessan, mer känd under manspseudonymen George Sand, hade sökt sig till de baleariska öarnas milda klimat för att söka råda bot för Maurices reumatiska anfall. Sand var vid tidpunkten 34 år, hennes älskare 28.

TBC-sjuk och vräkt

I början syntes allt utveckla sig på bästa sätt. Baronessan och hennes följe erbjöds att hyra ett hus i byn Establiments i närheten av huvudstaden. Så snart det blev bekant att den gänglige och salongsförfinade musikern hon hade i släptåg led av tuberkulos

uppmanade hyresvärderna dem att flytta, varvid de inte bara tvingades ge sig av hals över huvud utan även bekosta vitmenandet av väggarna i det hus som de förvandlat till en smittohärd.

Den 15 december anlände sällskapet till klostret Valldemosa i la Cartuja och inkvarterade sig i några av de celler som alljämt bar vittnesbörd om de kartusianmunkar som levit där fram till revolutionen 1835. Detta kloster, övergivet men alljämt till det yttre intakt, hade mot bakgrund av traktens exceptionella skönhet kunnat bilda en ideal inramning för två romantiska konstnärnaturer. Vistelsen där blev emellertid ingalunda bekymmersfri. För det första var vintern 1838-39 mycket kall och fuktig. Tunga skyar hängde över de närbelägna bergen, det regnade ihallande och stormade ofta. Uppvärmningen begränsade sig till en illaluktande kamin med dåligt drag. Chopin var illa därän och

kunde sällan eller aldrig delta i de utflykter som hans väninna organiserade. Hon fick enligt egen utsago lov att agera sjuksköterska åt Chopin, som på grund av sjukdomen hade blivit kitslig och retlig. Sand skriver hyperboliskt:

Hans själ var liksom levande flädd, rynkan på ett rosenblad, skuggan av en fluga kom honom att lida. Vår vistelse i Valldemosa blev därför en tortyr för honom och en plåga för mig.

Likvärl är det sannolikt att deras sejour i klostret inte alls hade behövt vara så bedrövlig. Det spelade in att George Sand, som liberalistisk adelsdam, suffragett och fransk romanförfattarinna, åtnjöt herostratisk ryktbarhet och skyddes som pesten av den mallorceanska societeten.

I reseskildringen *Un hiver de Majorque* spyrr hon efter och galla över ortsbefolkningen, som förmodligen endast återgäldat hennes socialistiska förkunneelse von oben med att än mer hårdnackat insistera på sina egna enkla, grova, lantliga och alljämt religiösa seder. Mallorcanerna är och var

oupphörligt om natten. Jag ber er, min bästa herre, att ni som känner henne måtte tala om för oss varför hon kommit hit till Valldemosa, och detta till på köpet mitt under den strängaste vintern?

Chopins hand. Bronsvagjutning i ett polskt museum.

sannolikt varken mer eller mindre tjuriga än andra öbor, men att som George Sand öppet häna deras levnadsätt kan knappast ha bidragit till fridfull samexistens.

Prästen i byn berättade under *la fiesta de San Antonio* för en annan, mer konversant utländsk resenär, polsk-italienaren Carlos Dembowski:

Tänk er att hon aldrig talar med en levande själ, aldrig lämnar la Cartuja och aldrig kommer till kyrkan, inte ens på söndagarna, hopande på detta vis Gud vet hur många dödsynder på sitt samvete. Dessutom vet jag genom apotekaren att *la Señora* rullar bättre cigarrer än någon annan, dricker kaffe jämt och ständigt, sover under dagen och skriver och röker

Och Chopin? Hostande och stelfrusen satt han dagarna i ända vid ett ostämt piano och komponerade det ena mästerverket efter det andra, däribland balladen i F-dur, polonäsen i A-dur – av Artur Rubinstein kallad en tavla över den polska storheten – som strålar av heroisk manlig kraft och harmoniskt-rytmisk vitalitet, preludierna, inklusive det så kallade regndroppspreludiet, de två nocturnerna opus 37, scherzo i ciss-moll samt den stora b-mollsonaten opus 35, vars långsamma sats är känd som begravningsmarschen.

Men Chopins hälsa försämrades förtlöpande. Kvällen innan deras avresa den 11 februari 1839 fick han ett nytt anfall och kräktes blod i stora mängder. Det skulle emellertid dröja tio år innan sjukdomen lyckades få honom på fall. Brytningen med George Sand ägde rum ett par år före hans bortgång. Klostret Valldemosa hyser idag ett chopinmuseum med relikier som vittnar om hans tre månader långa förberedande rendez-vous med liemannen.

LARS HOLGER HOLM